

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Anden behandling af lovforslag nr. L 40:

Forslag til lov om ændring af lov om et teknologinævn. (Udskydelse af lovrevision).

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 6/10 88. Første behandling 27/10 88. Betænkning 2/12 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af lovforslag nr. L 124:

Forslag til lov om sammenlægning og nedlæggelse af seminarier.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 29/11 88).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 10 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

10) Første behandling af lovforslag nr. L 125:

Forslag til lov om ændring af lov om statsstøtte til Den Frie Lærerskole og Det Nødvendige Seminarium.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 29/11 88).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Anna-Marie Hansen (S):

For Socialdemokratiet er uddannelsespolitikken et særdeles vigtigt led i vores bestræbelser for at løfte Danmark ud af de aktuelle gælds- og arbejdsløshedsproblemer. Det kræver en overordnet og samlet planlægning af uddannelsessystemet med et bredt samspil mellem de mange forskellige uddannelser.

Uddannelsessektoren står således over for store forandringer, og uddannelse er, som det altid har været og altid vil vedblive at være, et nøglebegreb i samfundsudviklingen.

Efter mange år, hvor uddannelsessystemet har rullet i en bestemt retning, må vi nu se i øjnene, at der som aldrig før er brug for utraditionelle og nye løsninger. Derfor finder vi nedlæggelse af uddannelsesinstitutioner for at opnå kortsigtede besparelser helt forkert.

Jeg vil i det følgende koncentrere mit indlæg om problemerne på lærerseminarieområdet, og så vil vores ordfører på børnehaveseminarieområdet, fru Jytte Andersen, kommentere ministerens planer om ændringer på dette område senere i debatten.

Undervisningsministerens forslag er et besparelsesforslag. Der skal hentes 27,8 mio. kr. ved sammenlægning og nedlæggelse af seminarier og desuden hentes andre 1,4 mio. kr. i tilknytning til området. Det samlede antal seminarier reduceres fra 24 til 18, og det skal åbenbart ske helt uden en grundig vurdering af den samlede uddannelsespolitik. Denne procedure kan let føre til en snæver og fejlagtig hovsaløsning, der ikke hænger sammen med den overordnede planlægning.

[Anna-Marie Hansen]

I Socialdemokratiet prioriterer vi en uddannelsesplanlægning, som skaber helhed i uddannelserne og koordinerer de forskellige uddannelsers indhold og opbygning. Det ser ikke ud til at være hensigten med dette lovforslag. Ganske vist bygger forslaget på, at det samlede antal seminariepladser bevares, og at besparelsen alene kommer via rationaliseringer. Men de seneste måneders reaktion på seminarierne viser jo klart, at løsningen ikke er så enkel endda. På personalesiden lægger lovforslaget op til en række konflikter. Desuden ser det administrative personaleskabne ud til at være et stort kapitel i undervisningsministerens forslag.

Socialdemokratiet vil sikre en velfungerende seminariesektor med sunde og gode faglige og pædagogiske miljøer. Vi mener ikke, at seminarieområdet i disse omstillingstider kan betragtes isoleret fra resten af uddannelsessystemet.

Der skal i de kommende år ske en kraftig udvidelse af det samlede uddannelsesstilbud både i forbindelse med den øgede undervisning af langtidsledige, som er aftalt mellem Socialdemokratiet og regeringen, og i forbindelse med andre uddannelsessatsninger, som vi gerne ser gennemført, f.eks. et uddannelsesmæssigt sikkerhedsnet, som, inden arbejdsløshed bliver en realitet, kan sikre det enkelte menneske arbejde på det hastigt skiftende arbejdsmarked.

Alene undervisningen af langtidsledige vil kræve mange uddannelsesinstitutioner og utraditionelle uddannelsesforløb. Den starter for alvor i 1990-91, netop i den periode, hvor dette forslag vil slå igennem, hvis det gennemføres.

Når vi skal overveje folkeskolens fremtidige funktion, må vi overveje den i sammenhæng med, hvordan samfundet i øvrigt ser ud. Et opsplittet, opdelt og tidsinddelt liv kendetegner hverdagen for mennesker i dag. Derfor skal fremtidens skole være en helhedsskole, der løser nye opgaver i en bredere sammenhæng. Flere seminarier er i fuld gang med udviklingsprojekter, der peger i retning af fremtidens udfordringer til folkeskolen og samtidig tilgodeser det øgede behov for voksenuddannelse.

Ministeren skriver i forslaget, at seminarier fremover skal have mindst tre spor. Formålet hermed er at tilgodesee de studerendes ønsker om varierede linjefagstilbud, og det er jo helt i orden, men en dynamisk udvikling med sunde faglige og pædagogiske miljøer opnås nu først og fremmest ved mobilisering og integration af

faglige og pædagogiske ressourcer på alle områder.

Når ministeren skriver i bemærkningerne, at der fremover skal ske en årlig reduktion i driftsomkostningerne på 2-3 pct., og at seminarier med tre spor er i stand til lettere at bære disse betydelige generelle besparelser, ja, så aner vi igen uråd med hensyn til, hvilket motiv ministeren egentlig har til forslaget.

Socialdemokratiet tager også afstand fra den fremgangsmåde, ministeren har valgt. De regionale udvalg er blevet sat på en meget bunden opgave med stramme kriterier, og det alene har haft det resultat, at lokalområderne nu er sat op mod hinanden. Det kedelige ved dette er, at debatten alene har gået på striden om, hvilket lokalområde der skulle miste sit seminarium, i en alles kamp mod alle, hvor ingen ved, om de er købt eller solgt. Saglige uddannelsespolitiske argumenter og debat om fremtidens uddannelsessystem og lærernes placering i dette er tvunget ud til fordel for eksistenskampen, som nu forværres fra dag til dag.

Det er ikke en rimelig måde at føre uddannelsespolitik på.

Det er heller ikke den måde, vi ønsker at tilrettelægge fremtidens uddannelsessystem på. Derfor må vi afvise forslaget og henvise undervisningsministeren til at fremføre uddannelsespolitiske argumenter med saglig baggrund og dokumentation, hvis Socialdemokratiet overhovedet skal gå ind i en dialog om strukturændringer på seminarieområdet.

Som det ligger nu, finder vi det ikke godt gjort, at der skal ske de ting, ministeren ønsker, heller ikke for så vidt angår lovforslag nr. L 125, hvor vores grundholdning er ønsket om et varieret udbud af seminarier med deraf følgende pædagogiske og faglige forskelligheder, så der er reelle valgmuligheder for de studerende.

Vi deltager ikke i den geografiske strid i dag, men vi kommer gerne til en saglig uddannelsespolitisk debat, hvis ministeren skulle ønske dette frem for kortsigtede besparelsesforslag uden dokumenteret saglighed.

Kirkegaard (KF):

I takt med det faldende antal studerende på landets seminarier er vi kommet i en situation, hvor antallet af seminarier overstiger det, der er behov for. Følgen heraf er, at vi har et stort antal meget små seminarier. Det er dyrt, og det

[Kirkegaard]

kan næppe bestrides, at det også i faglig henseende er problematisk.

Vi står altså i en situation, hvor vi for færre penge kan give det samme antal studerende en bedre uddannelse. Der er derfor god grund til at støtte undervisningsministerens forslag om at begrænse antallet af seminarier.

Spørgsmålet er dernæst, hvor begrænsningen skal finde sted. I bemærkningerne til lovforslaget har ministeren redegjort for de kriterier, der er lagt til grund for udvælgelsen af de seminarier, som er omfattet af forslaget. Det drejer sig bl.a. om ansøgstallet, bygningernes standard og muligheden for at benytte disse til andre formål. Endvidere har ministeren anført geografiske kriterier, så der er taget hensyn til seminariernes indbyrdes afstand, ligesom de mindre tætbefolkede egne med få uddannelses-tilbud fortsat ønskes tilgodeset. Det Konservative Folkeparti er enig i, at disse kriterier er særdeles relevante at tage i anvendelse.

Lovforslag nr. L 124 bygger dels på den skitse, som undervisningsministeren lagde frem den 31. august 1988, dels på de forslag til ændringer, som er fremkommet fra de regionale udvalg. Ministeren har i høj grad lyttet til synspunkterne fra de regionale udvalg, hvad der i øvrigt kun er naturligt, for hvis man ikke ønskede at lytte til disse udvalg, skulle de naturligvis aldrig have været nedsat. På denne baggrund kan vi tilslutte os ministerens lovforslag nr. L 124.

Med hensyn til lovforslag nr. L 125 om Det Nødvendige Seminarium i Tvind kan jeg sige, at vi i Det Konservative Folkeparti aldrig har været begejstrede for den holdningsmæssige baggrund for Tvindseminariet, og vi har ofte kritiseret den måde, hvorpå man i Tvind har forvaltet undervisningsopgaven. Vi anerkender imidlertid den frihedstradition, som præger dansk uddannelsespolitik så stærkt. Der skal være frihed såvel for Loke som for Thor.

Når vi kan støtte undervisningsministerens forslag om at fjerne statstilskuddet, skyldes det, at Tvindseminariet – selv i en tid, hvor ansøgerne står på nakken af hinanden for at komme ind på andre seminarier – har haft betydelige vanskeligheder ved at tiltrække og fastholde studerende. Vi kan derfor støtte forslaget om at fjerne de statslige tilskud til seminariet i Tvind og om, at studiepladserne overføres til andre seminarier, hvortil der ikke mangler ansøgere.

Afslutningsvis vil jeg sige, at der efterhånden er gået ganske lang tid, siden undervisningsministeren fremlagde sin skitse den 31. august 1988. Det har været en meget belastende periode for de ansatte, for institutionerne, for de studerende og også for de aktiviteter, der hører hjemme på disse uddannelsesinstitutioner. Der er, uanset hvad slutresultatet bliver, behov for en afklaring, og jeg vil indtrængende anmode alle parter om at medvirke til, at denne afklaring sker hurtigt.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Efter næsten 3½ måneds venten, usikkerhed og uro på samtlige 49 lærer-, børnehave- og fritidspædagogseminarier har vi omsider fået udspillet om sammenlægning og nedlæggelse af seminarier.

Formålet med forslaget er – og det lægger ministeren da heller ikke skjul på – at opnå besparelser på 29 mio. kr. Som forsøg på at skabe et alibi for denne kæmpeombrydning af dansk seminarieverden fremfører ministeren, at der ved praktisk taget alle seminarier skal optages mindst tre hold for derved at skabe et bedre fagligt miljø. Hvis det kunne imødekommes ved at bevare to fysiske enheder de steder, hvor der er små afstande imellem seminarierne, var det nok at foretrække.

Ingen kan vel have noget imod at skabe et bedre fagligt miljø, så hvis det var det facit, der blev opnået og accepteret af de 16 berørte seminarier, var det ikke så galt. Men er det nu det, der sker? Næppe. Trods gode viljer ved tidligere sammenlægninger skræmmer sporene, og her er der tale om, at hvert fjerde af landets seminarier bliver berørt af dette lovforslag.

Jeg ryster ved tanken om, hvilket arbejds- og studieklima der vil være på disse uddannelsessteder i de kommende mange år.

Ministeren begrunder de sidste 10–15 års voldsomme nedskæringer på netop disse uddannelsesområder med et faldende behov for lærere og pædagoger og en lavere søgning til seminarierne. Den kraftige nedgang i antallet af studerende har ikke medført en tilsvarende reduktion i antallet af seminarier, påstår ministeren. Jeg tror nok, hr. minister, at man i Gedved, Silkeborg og Ranum og hos forhenværende personale mange andre steder vil mene, at den sidste påstand er en sandhed med modifikationer.

[Hanne Thanning Jacobsen]

Hvad angår de pædagogiske seminarier, er der vel næppe noget område, hvor ministerens og hans partis flotte ord om det nære og det centrale samfund klinger så hult og falsk som her. Siden et enigt Folketing vedtog loven om disse uddannelser i 1970, er der med økonomiske begrundelser i 1973, 1974 og flere gange i 1980'erne, senest i 1986, foretaget ændringer lig med forringelser, der har grebet ind i de frie elementer i disse uddannelser og gjort dem mere og mere centraliserede.

For alle de uddannelser, vi taler om i dag, er det vigtigt for os i SF, at der ikke sker en centralisering, for det første af hensyn til, at uddannelsesstilbudene til de unge fordeles ligeligt landet over, for det andet af hensyn til, at alle dele af landet kan få lærere. Det er jo et faktum, at mange af de uddannede bliver dér, hvor de har læst.

For dem af os, der er helt fortvivlede over at se, hvad arbejdsløshed gør ved mennesker, er det også helt afgørende, at Danmark i de kommende år foruden erhvervspolitiske tiltag satter voldsomt på uddannelse taget i bred forstand – i erkendelse af, at uddannelse ikke er noget, der afsluttes med et bestemt afgrænset skoleforløb, men en livslang udfordring til alle mennesker i fremtidens samfund.

Der ligger utrolig mange opgaver og venter, for at man kan tilgodese det uddannelsesmæssige efterslæb. Der er behov for mange kategorier af efteruddannelser og videreuddannelser for voksne, herunder særlige tilbud til voksne kvinder på enkeltfag og daghøjskoler. Derfor mener vi, at der er brug for flere lærere, flere lærerseminarier og flere lærertyper, end ministeren tror. Vi ved, at der på baggrund af BFU vil blive en tilgang til voksenuddannelserne i midten af 1990'erne. Derfor kunne voksenpædagogikken opprioriteres på mange lærerseminarier og læses som efteruddannelse af mange af de nuværende lærere.

Men selvfølgelig skal seminarierne først og fremmest opfylde de krav, som vi stiller til de mennesker, der skal være medopdragere og undervisere af de kommende generationer. Vi finder, at de mindre institutioner, som seminarierne er i dag, er gode til at skabe et godt pædagogisk miljø.

Det er helt afgørende for både lærer- og pædagoguddannelserne, at de ikke – som dette forslag lægger op til – stagner, men hele tiden

er i en udviklingsproces, som bliver til under påvirkning af den udvikling, der sker i familierne og i samfundet.

Ligesom udviklingsprogrammet for folkeskolen og skolen som lokalt kulturcenter vil stille krav til de kommende års lærere, vil også Folketingets vedtagelse af det sociale udviklingsprogram stille krav til de pædagogiske seminariers uddannelser.

En prognose udarbejdet af Undervisningsministeriet og Socialstyrelsen i samarbejde med faglige institutioner viser, at der vil mangle 4.000 pædagoger i midten af 1990'erne, voksende til 6.000 ved årtusindskiftet, men i sommer blev 1.500 ansøgere, der havde dette område som første prioritet, afvist – mange af dem kvinder, der kun har denne mulighed for en bred mellemuddannelse. Og kommunerne mangler allerede i dag pædagoger, hvilket ses af, at mere end 6.000 stillinger er besat med ikkeuddannede. Derfor er det helt uforståeligt, at 4 af de 25 seminarier nu nedlægges.

Hele sagsforløbet siden den 30. august 1988 har været et afskrækkende eksempel på, hvordan gode kræfter i lokalsamfundene er blevet brugt og misbrugt til at forsvare den ministerielle struktur, der under dække af ordet decentralisering forsøger at centralisere de mellemuddannelser, der er en lang tradition for at have spredt ud over landet. Næppe nogen andre af vore uddannelsessteder har så mange specielle traditioner og er så helt særegent knyttede til en provinsby med dens opland som vore landseminarier. Seminariernes betydning i dansk kulturliv kan ikke overvurderes. I en tid, hvor ministeren og mange med ham er på jagt efter de forsvundne fælles værdier, er det ufatteligt, at nogle af de fornemste formidlere af dansk folkelig kultur og dansk historie skal forsvinde som følge af en fantasiløs procentbesparelse på ministerens konto.

Jeg går ud fra, at det er fremgået, at SF ikke kan medvirke ved disse to lovforslag.

Hanne Severinsen (V):

Undervisningsministeriet skal spare, samtidig med at det er nødvendigt, at vi finder ressourcer til at skaffe studiepladser til nye uddannelser med gode beskæftigelsesmuligheder. Også seminariesektoren skal spare, og hvis man skal opnå langsigtede besparelser, er det som hovedregel nødvendigt, at der er flere spor

[Hanne Severinsen]

på seminarierne. Mange af de nuværende seminarier, der tidligere har haft langt flere spor, er nået ned på en permanent situation som tosporede seminarier. Det er for lidt til i længden at opretholde et varieret udbud af linjefag og i det hele taget at skabe det faglige miljø, selv om det selvfølgelig skal påskønnes, at mange af seminarierne har været gode til at udnytte de dispensationsmuligheder, der har ligget i samlæsning.

Som situationen er på seminarieområdet, er der en latent usikkerhed indbygget i mange tosporede seminarier, og derfor bør vi nu hugge den gordiske knude over og sammenlægge inden for seminariesektoren for at skabe et bæredygtigt grundlag for de tilbageværende. Der er ikke tale om, at vi skal reducere antallet af uddannelsespladser. Dette er først og fremmest et forslag om at spare på administration og bygningsvedligeholdelse. De fleste af lærerne vil kunne påregne at blive beskæftiget på de seminarier, som deres seminarium bliver sammenlagt med.

Truslen om nedlæggelse har sat sindene i op-rør, og har Uddannelsesudvalget og ordførerne ikke vidst det før, så er vi i hvert fald nu ganske klar over, at samtlige seminarier i Danmark gør en god indsats for at uddanne de kommende folkeskolelærere og børnehave- og fritidspædagoger. Derfor vil jeg også gerne understrege, at det er geografiske og praktiske hensyn – det kan for norges vedkommende f.eks. være bygningsmæssige vurderinger – der gør, at det er netop de seminarier, der er nævnt i lovforslaget, som bliver sammenlagt eller nedlagt. Det er ikke, fordi vi specielt har syntes, at de var dårlige.

Man kan naturligvis altid diskutere, om det lige akkurat skal være den model, som regeringen har foreslået. Ministeren har jo brugt den fremgangsmåde, at han for et par måneder siden fik tre regionale udvalg til at se på en foreløbig skitse til nedlæggelser og sammenlægninger, og dette lovforslag er stort set en sammen-skrivning af, hvad disse regionale udvalg kunne finde frem til.

Jeg tvivler ikke på, at der på tværs af partiskel vil kunne findes fortalere for samtlige seminarier i dette land, og det fortjener de også, for de har gjort et godt stykke arbejde, men mon ikke der samtidig er forståelse for, at det samlede antal seminarier må reduceres. Det hå-

ber jeg, og jeg synes, vi skylder de berørte institutioner at tage en hurtig beslutning. Der har været megen usikkerhed om dette her, den skal vi se at få fjernet. Derfor håber jeg, at vi får et konstruktivt samarbejde i udvalget.

Til sidst vil jeg ganske kort om lovforslag nr. L 125 sige, at vi fuldt ud kan tilslutte os det, ikke fordi vi ikke kan lide Tvind – det kan vi ganske vist ikke særlig godt – men fordi der er en meget begrænset søgning til seminarier, og når man skal nedlægge og sammenlægge andre seminarier, er det lidt svært at forsvare, at man fortsat skulle bevare Tvind.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg vil gerne spørge fru Hanne Severinsen, om tilslutningen til lovforslaget gælder hele Venstres gruppe. Jeg er valgtovre ved Herning, og dér er jo også valgt Venstre-mænd, og jeg har næsten fået det indtryk ved at læse den lokale avis, at der er Venstre-folk, som bestemt ikke er tilhængere af det her forslag. Jeg vil altså gerne have en klar melding herfra om, hvorvidt hele Venstres gruppe står inde for støtten til dette forslag og er villig til at trykke på knappen og også nedlægge Herning Seminarium.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Ja!

Pia Dahl (FP):

Man kan jo ikke sige, at der ikke har været blæst om det forslag, der ligger på bordet her i dag. Alle ved lidt om, at der skal nedlægges seminarier. Fremskridtspartiet skal give sin helt principielle tilslutning til, at vi nedlægger seminarier. Dermed være ikke sagt, at vi ikke gerne vil diskutere, hvilke seminarier der skal nedlægges, men jeg håber på, at vi kan blive enige og samle det flertal, der skal til for at føre disse forslag ud i livet.

Marianne Jelved (RV):

Der er gennem årene sket tilpasninger på seminarierne rundt omkring i landet, og det har været smertefuldt. Det har været en vanskelig opgave ikke kun for de berørte seminarier og lokalsamfund, men også for Folketinget. De foreliggende to lovforslag er endnu et forsøg på at

[Marianne Jelved]

tilpasse uddannelsesinstitutionerne til den tid, vi lever i, både økonomisk og uddannelsesmæssigt.

Dermed har jeg også sagt, at der ligger to forhold bag de forslag, vi har til behandling i dag. Der ligger et ønske om at sammenlægge seminarier for at gøre seminarierne tre- eller firesporede. Der har i de sidste år været en række henvendelser til folketingsmedlemmer, også til medlemmer af Det Radikale Venstres gruppe, med saglige argumenter for at ændre tosporede seminarier til tresporede eller firesporede for at skabe bedre valgmuligheder for de studerende og skabe bedre pædagogiske miljøer. Netop disse to lovforslag er nogle af de forslag i finanslovsforslaget for 1989, som jeg synes der er et vist perspektiv i, hvis jeg må have lov til at sige det, bl.a. på baggrund af de erfaringer, der er gjort med tosporede seminarier rundt i landet.

Et andet forhold er, at der er et behov for besparelser i dette land, det skal jeg gerne vedkende mig. Og den erfaring, jeg i hvert fald har gjort i de sidste måneder, er, at uanset hvilket område Folketinget foreslår besparelser på, kommer reaktionerne med – hvis jeg må have lov til at bruge et lidt frækt udtryk – skrig og skrål. Det er ikke mærkeligt, og jeg har fuld forståelse for det, men ikke desto mindre er det folketingsmedlemmernes ansvar at sørge for, at der sker besparelser på de offentlige budgetter. Men jeg kan undre mig over oplevelsen af, at det er, når vi rammer de højest uddannede, at skrigene og skrålene er højest.

Det er sådan, at der er sammenhæng i tingene. De offentlige udgifter bestemmer skattetrykket. Skattetrykket bestemmer lønkravene. Lønkravene bestemmer konkurrenceevnen. Konkurrenceevnen bestemmer betalingsbalancunderskuddet. Og når det vokser, så vokser arbejdsløsheden, så stiger de offentlige udgifter, så stiger skattetrykket, så vokser lønkravene, osv. Det er den onde cirkel, Danmark er inde i, og det er den onde cirkel, som nogle modige mennesker skal vove at bryde – af mange årsager, også for at vi kan bevare vore uddannelsesinstitutioner og vort velfærdssamfund. Det ligger bag Det Radikale Venstres tilsagn om at medvirke på dette område, selv om det gør meget ondt.

Kriterierne bag forslaget er kendte, og jeg skal ikke repetere dem. Jeg vil understrege, at

der ikke nedlægges uddannelsespladser, og at man ved de foreslåede sammenlægninger heller ikke forhindrer, at antallet af uddannelsespladser kan forøges. Der er kapacitet mange steder til at forøge antallet af uddannelsespladser, hvis det bliver nødvendigt, også med sammenlægningerne.

Jeg har som alle andre folketingsmedlemmer, der har med dette område at gøre, modtaget adskilligt materiale fra alle de seminarier, som man kunne forestille sig ville blive berørt af det. Jeg skal medgive, at der er gode argumenter alle steder for at bevare alle de seminarier, vi har i dag i Danmark. Der er gode kræfter bag ethvert seminarium. Der er gode og væsentlige begrundelser for at bevare netop dette seminarium i dette lokalområde. Der foregår kvalificeret, perspektivfyldt og godt arbejde, hvor man har taget udfordringerne i 10-punktsprogrammet og 7-punktsprogrammet op på hvert seminarium i dette land. Derfor ligger der ikke i lovforslaget nogen form for kritik eller stillingtagen til, om det ene seminarium er bedre end det andet, men der er tilstræbt en jævn fordeling af seminarier og uddannelsespladser over landet.

Det kunne godt være – det er i hvert fald noget, som jeg har måttet tage til mig – at vi på et eller andet tidspunkt skal tage en diskussion i Folketinget om, hvorvidt vi skal drive egnsudvikling gennem uddannelsesinstitutioner. Det er ikke en diskussion, vi skal tage i dag, men jeg vil nævne det som en mulighed.

Jeg er klar over, at forandringer alle steder – og der sker mange i disse år – gør ondt for dem, der bliver berørt. Men jeg håber, at vi kan finde et bredt flertal bag de tiltag, som jeg føler er sagligt nødvendige på det her område.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Fru Marianne Jelved udtrykte bl.a., at der er et vist perspektiv i dette. Finder hun, at forslaget følger den tradition, jeg har opfattet at der også er i Det Radikale Venstre om, at når man har nedsat et udvalg, afventer man udvalgets arbejde? Ministeren nedsatte sidste år Læreruddannelsesudvalget, som vi for øvrigt som parti længe havde efterlyst. Vi mener nemlig, at et kommissionsarbejde vedrørende disse uddannelsers indhold og struktur længe har været nødvendigt. Er det ikke på den baggrund radi-

[Hanne Thanning Jacobsen]

kal politik at vente, til sådan et udvalg har født, om jeg så må sige? Med dette synes jeg imidlertid at man griber ind i et arbejde, der pågår i et udvalg, i hvis kommissorium der netop står, at det er en af opgaverne at se på seminariernes struktur.

Jeg kan vist lige nå en anden kort bemærkning til fru Marianne Jelved, som siger, at man rammer de højest uddannede. Jeg synes, at med de ting, jeg fremhævede vedrørende videreuddannelse, efteruddannelse osv. af de mange kvinder, som vi ser skal ind i uddannelsessystemet, når vi får gennemført BFU, er det præcis af hensyn til dem, vi skal have nogle gode undervisere.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Vi er i Det Radikale Venstre fuldt ud opmærksom på, at der er nedsat et udvalg vedrørende en revision af læreruddannelsesloven, men vi mener ikke, at denne revision kan begrundes, at vi venter med dette her.

Jeg sagde i mit indlæg, at 3- og 4-spors-seminarier er bedst, bedre end 2-spors, af hensyn til det pædagogiske miljø og valgmulighederne, og jeg sagde også, at der intet er i vejen for, at vi kan udvide kapaciteten på de seminarier, der bliver tilbage. Derfor mener jeg ikke, det har nogen konsekvenser for læreruddannelsesrevisionen.

Så vil jeg godt sige om dette med, at det rammer de højtuddannede – og her tænkte jeg ikke kun på dette område, men også på andre områder, der er til behandling for tiden – at jeg mener, at de, der reagerer også i denne sammenhæng, bl.a. er dem, der underviser på seminarierne, og de hører efter min opfattelse til de højest uddannede. Jeg savner altså en vis solidaritet hos dem, der har lange og høje uddannelser, med dem, som fru Hanne Thanning Jacobsen taler om, nemlig de kvinder, som vi nu skal have ind i uddannelsessystemet, og som har meget ringe uddannelse. Det handler altså også om at skaffe nogle penge til de kvinder og deres uddannelse, og disse penge skal vi hente et sted fra. Vi har oplevet mest skrig og skrål fra de højest uddannede, og det beklager jeg.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg vil gerne bede fru Marianne Jelved bekræfte, at det er korrekt, at der i Læreruddannelsesudvalgets kommissorium står, at en af opgaverne er at se på uddannelsens struktur, og derfor må fru Marianne Jelved ikke fortænke mig i, at jeg undrer mig noget over, at hun fastslår, at 3- og 4-spors-seminarier er det bedste. Det må jo være en af de ting, udvalget skal belyse, og jeg synes, det ville have været fair at vente på, at det havde født.

Bente Juncker (CD):

Hr. Gade stillede undervisningsministeren det spørgsmål, om hr. Helge Sander nu var på plads med hensyn til Herning, og det fik vi bekræftet. Jeg vil gerne udvide spørgsmålet og spørge undervisningsministeren: Er hele regeringen på plads i denne sag? For det er meget afgørende for, om CD's gruppe vil medvirke til denne besparelse . . . nu kan jeg se, at undervisningsministeren nikker, og så kan jeg godt gå videre.

Vi talte jo allerede i firkløverregeringens tid om, at der skulle ske nogle besparelser på seminarieområdet, og det står vi naturligvis ved i dag.

Vi vil lægge vægt på 3 ting: antallet af førstegangsansøgere, den geografiske placering, og at de seminarier, som CD og delvis også Kristeligt Folkeparti fik forhindret nedlæggelse af sidst, selvfølgelig ikke nedlægges nu, da det ville være ulogisk af os.

Når vi gerne vil medvirke til denne planlægning på seminarieområdet, hænger det sammen med, at 2-spors-seminarierne er blevet for små. Det vidste vi egentlig allerede dengang, og vi skulle måske have nedlagt dem allerede i 1983, men det var tiden ligesom ikke til. Men vi må så have garanti for, at undervisningsministeren ikke kommer om 2 eller 3 år og siger, at nu er det altså ude med 3-spors-seminarierne; så må vi have lov til at sige nej på det tidspunkt, og det vil vi også gøre.

Med hensyn til denne besparelse på de 29 mio. kr., som er resultatet af den helhedsplan, som jeg har forstået at undervisningsministeren gerne vil have igennem, må vi sige til ministeren: Nu er vi med til at tage dette hug vedrørende nogle seminarier, men så må ministeren også holde op med at udhule uddannelserne gennem lønsummen; det må simpelt hen tages ud af forslaget.

[Bente Juncker]

Vi vil gerne være med til at sikre en hurtig afklaring, for det har været en kold tid og en svær tid for seminarierne. Der er gået et par måneder, og vi er alle med rette blevet bestormet – som vi har hørt heroppe – med henvendelser. Borgerne skal have lov til at tale med os, men det er altså opslidende både for lærere og for elever, at vi ikke tager en beslutning. Vi vil derfor gerne være med til at se på nogle seminarier, men jeg siger ikke, at det lige skal være dem, som undervisningsministeren har valgt via de regionale udvalg. CD har deres egen prioritingsliste, og vi glæder os til at blive indbudt til mødet.

Lysholm Christensen (KRF):

Det er så sandelig ikke al lovgivning, der er lige munter. Den foreliggende hører i det mindste ikke til i den behagelige afdeling. Den barske virkelighed pålægger os dog at tilpasse visse institutioner til de faktiske forhold. I dag er det seminarernes bygningsmæssige forhold og administration, der ligger for, og vi er også opmærksom på, at hvis lovforslaget gennemføres helt eller delvis, vil det få alvorlige personale-mæssige konsekvenser for de berørte institutioner.

Kristeligt Folkeparti er enig i, at der i visse dele af landet er for stor en bygningsmasse og for megen administration i forhold til det antal lærere og pædagoger, der uddannes, hvorfor der må en rationalisering til.

Allerede på et tidligt tidspunkt under finanslovforhandlingerne meldte vi, at vi ikke kan medvirke til så kraftig en reduktion på seminarieområdet, som undervisningsministeren har lagt op til. Vi kan ikke medvirke til lukning af det antal seminarieskoler, som er nævnt i L 124, og det vil jeg godt begrunde kort. Der er kommet mange synspunkter frem allerede, men jeg har nogle få punkter at føje til.

For det første er vi ikke overbevist om, at der i alle de nævnte tilfælde er tale om reelle besparelser, for det andet er der nogle skoler, som vi ikke ønsker lukket på grund af deres særlige idégrundlag, og for det tredje finder vi det ulogisk og urimeligt at lukke et seminarium, som efter sammenlægning med et andet seminarium for få år siden nu opfylder ministerens ønske om 4-spors-skole.

Endelig skal jeg nævne seminarier med 2 spor og tilhørende hf-afdeling. Her finder vi, at

kravet til fagligt udbud og rationel administration er opfyldt, altså ingen nævneværdig besparelse.

Til slut skal jeg berøre spørgsmålet: Kan man nedlægge et privat seminarium? Er det ikke et brud på en frihedstradition og en hån mod initiativtagerne?

Først det såkaldte Det Nødvendige Seminarium. En sådan skoles overlevelse er betinget af, at den virkelig er nødvendig, at den kan skaffe et rimeligt antal studerende, og det mener vi ikke man har kunnet på Det Nødvendige Seminarium.

Antallet af danske studerende ved skolen er ikke tilstrækkelig stort til, at man kan opretholde en pædagogisk forsvarlig læreruddannelse efter vores mening, og vi må sige, at med frihed til oprettelse af private skoler følger også frihed til nedlæggelse af dem igen.

Der er også et par andre private seminarier blandt de nævnte i L 124. Det forholder sig således, at de private seminarieskoler desværre afgav det meste af deres frihed, da man i 1960'erne overgik til 100 pct.s tilskud fra staten, og derfor kan begrebet privat seminarium ikke indgå med nogen særlig vægt i argumentationen vedrørende disse skoler nu. Den frihed, der er for andre typer private skoler, er jo bundet til en form for elevbetaling, og det er der ikke tale om her.

Så skal jeg blot til slut sige, at Kristeligt Folkeparti kan medvirke til gennemførelse af L 125 og til en reduceret gennemførelse af L 124.

(Kort bemærkning).

Mogens Elvensø (FP):

Det glæder mig, at man nu forsøger at tage nogle af de mange midler væk fra Tvindskolerne.

Tvindimperiet forsøgte at købe sygehuset i Sorø, som amtet havde udbudt til salg. Private kunne byde 7 mio. kr., medens Tvind bød 11 mio. kr. Det glæder mig, at vi kan støtte Sorø Byråd, der nu er ved at lave lokalplan for området, således at der ikke kan oprettes skoler på det område, som Tvindimperiet har købt.

Jytte Andersen (S):

Socialdemokratiet ønsker et samfund, hvor der er plads og rum til at få passet børnene på en forsvarlig måde. Vi ønsker også at få afviklet ventelisterne på en forsvarlig måde, og det er

[Jytte Andersen]

baggrunden for, at vi synes, det er aldeles ufornuftigt at indskrænke uddannelseskapa- citeten, når det drejer sig om børnehave- og fritidspædagområ- det.

Vi ønsker at fastholde det niveau, der blev lagt i 1988, og som jo var en følge af nogle soci- aldemokratiske fingeraftryk på finansloven. Og vi synes ærlig talt, at ministeren er lidt manipu- lerende, når han siger, at forslaget, som det lig- ger på Folketingets bord, er fastholdelse af det niveau, vi kender til, fordi ministeren har valgt at definere de socialdemokratiske fingeraftryk som ekstraordinære hold.

Vi har set og vil også i fremtiden se kommu- ner overalt i landet sucke efter uddannet perso- nale. Vi ved, at over 6.000 normerede pædagog- stillinger er besat af uuddannede medarbejde- re, og det svarer til ca. 15 pct. af samtlige pæda- gogiske stillinger.

Vi ved også, at omkring 1.500 studerende, der ønskede at blive pædagoger og få en ud- dannelse som pædagoger, blev afvist.

Vi synes også, det er ærgerligt, at et så frem- ragende prognosemateriale som det, Undervis- ningsministeriet selv har leveret, skal gøres til genstand for så hovedløse beslutninger, som der er tale om ved at sammenlægge og nedlæg- ge børnehave- og fritidspædagogseminarier.

Vi ser altså ikke nogen hverken uddannelses- politiske eller børnepolitiske begrundelser for at nedsætte uddannelseskapa- citeten svarende til niveauet i 1987.

Som jeg sagde før, er mangelen på pædago- ger dokumenteret. Der er stort set fuld beskæf- tiggelse inden for det pædagogiske område, så selv om vi fastholdt uddannelsesnivea- uet fra 1988, ville der også i 1995 og i år 2000 være mangel på pædagoger.

Der er altså ikke behov for en afvikling, men for en udvikling, som skal sikre, at de børn, der skal passes i vores daginstitutioner, bliver pas- set af voksne personer, der kan deres faglige metier.

Dette var nogle af begrundelserne for, at vi afviser begge dele af ministerens forslag, både det, der drejer sig om lærerseminarienedlæg- gelser, og det, der drejer sig om sammenlægning- er og nedlæggelser af børnehave- og fritidspæ- dagogseminarier.

Formålet med dette forslag, er, som flere ord- førere har været inde på, dels at spare huseleje og administration uden at forringe uddannel- serne, dels at forbedre uddannelserne ved f.eks. at gøre det muligt for alle seminarier at tilbyde alle de væsentlige liniefag.

Som eksempel på, at den nuværende semina- riestruktur er uholdbar, kan jeg nævne, at kun halvdelen af seminarierne tilbyder fysik som li- niefag. Der mangler fysiklærere. Grunden til, at halvdelen af seminarierne ikke tilbyder fysik, er, at der måske kun melder sig 4, 5, 7 til dette fag, og derfor tager man det væk af tilbudslis- ten. Hvad betyder det? Det betyder, at disse 4, 5 eller 7 ikke får fysik, selv om de gerne ville ha- ve haft det, og det betyder, at vi får langt færre fysiklærere uddannet, end vi ville gøre, hvis det blev tilbudt på alle seminarier.

For kristendomskundskab er situationen den samme. Det duer derfor ikke med den nuvæ- rende seminariestruktur; vi må have lidt mere holdbare enheder.

Jeg kan oplyse, at der er intet, der tyder på, at Læreruddannelsesudvalget kommer frem med modeller til nye læreruddannelser, som løser dette problem for os. Jeg talte med formanden så sent som i sidste uge – og han var i øvrigt for- mand for et af de regionale udvalg, vil jeg godt oplyse over for fru Hanne Thanning Jacobsen, så der har været den tættest mulige forbindelse mellem de regionale udvalg og Lærerudan- nelsesudvalget. Hvis formanden havde bedt om, at Læreruddannelsesudvalget skulle se på dette her, havde jeg jo slet ikke kunnet forhindre ham i det, så det argument er vist et af de argumenter, som var bekvemt til lejligheden, hvor man helst ikke vil tage stilling og derfor gerne vil have så mange grunde som muligt til at slippe for at sige noget konkret.

Det synes jeg også prægede fru Anna-Marie Hansens tale, som man næsten kunne bruge i en lærebog for partier, der gerne vil undslå sig for at tage stilling.

Hvad gør man, når man helst ikke vil tage stilling til en sag? Man snakker om noget andet, man kræver bredere sammenhæng, man anfæg- ter proceduren, man kræver udvalg nedsat eller kræver, at sagen skal forelægges for udvalget, som er nedsat, eller også siger man: Ikke lige nu, men måske senere.

Hvorfor i alverden siger Socialdemokratiet, at tiden ikke er inde, når Socialdemokratiet selv

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

[Undervisnings- og forskningsministeren]

havde et oplæg så sent som i 1982, som gik ud på at nedlægge samtlige seminarier, som havde hf? Det oplæg husker vi alle, og nogle af os synes måske, at vi på baggrund af det skulle have haft lidt mere held med at nedlægge i hvert fald et par seminarier ekstra i 1982, da vi havde haft regeringsskiftet, men allerede dengang havde Socialdemokratiet lagt kursen lidt om, så nu var der pludselig adskillige seminarier, der alligevel ikke måtte nedlægges.

Det beklager jeg, for vi fik faktisk en god, bred løsning ud af det i 1982, og det burde vi kunne få igen, for ingen har jo bestridt – og det tror jeg heller ikke der er nogen af ordførerne her der vil gøre – at det ville være bedre med 19 seminarier end med 25. Det ville være bedre for læreruddannelsen. Man kunne uddanne det samme antal elever bedre ved en sådan struktur.

Der har jo ikke været lagt op til, at vi nu skal nedlægge alting i de små byer. Der har været søgt skabt en balance mellem øst og vest, mellem regionerne, og de regionale udvalg er garant for, at denne balance er fundet. Der er jo ikke flyttet ét eneste hold fra én region til en anden, ikke ét eneste hold.

Jeg vil gerne takke de mange ordførere, som har været konstruktive og besluttsomme med hensyn til, at vi nu må træffe nogle beslutninger, selv om det, som fru Marianne Jelved sagde, gør meget ondt. Det gør det også på en tidligere seminarieadjunkt.

Fru Bente Juncker sagde, at så måtte det også være sidste gang. Det tror jeg også det bliver, hvis vi får en løsning, der ikke ligger alt for langt fra den, der er lagt op til.

Hr. Lysholm Christensen nævnte forskellige kriterier, hvoraf jeg kunne uddrage, at der er visse af de foreslåede seminarier, som han vil bevare. Vel, det vil der blive forhandlet nærmere om. Jeg synes dog, at et af kriterierne ikke er helt rimeligt, og det er det med, at hvis man har et 2-sporet seminarium, som har hf, bør det på forhånd fritages. For mit indre blik ser jeg Herning Seminarium som et af dem, der opfylder dette kriterium. Jeg ved godt, at netop Herning har argumenteret med, at dér har man hf, og derfor er man så og så billig, og så argumenterer man i øvrigt med, at man har så fine, nye bygninger.

Jeg bliver nødt til at gøre opmærksom på, at dette med, at nogle seminarier er billigere end

andre, under alle omstændigheder vil ophøre efter det nye økonomistyringssystem, som nu køres igennem. Dér vil man nemlig gå over til taxameterprincippet, som på forhånd sikrer, at seminarier er nogenlunde lige dyre. Disse taxameterprincipper vil også komme til at omfatte administration og på længere sigt også husleje, så vi skal nok administrere det sådan, at det bliver lige dyrt i Herning og i Skårup, eller hvor det nu er, hvis altså disse seminarier bevares.

Med hensyn til bygningers ælde vil jeg gerne sige, at netop seminarier i store provinsbyer eller i hovedstaden med gode omgivelser desværre lige præcis ligger i bygninger, som vi har så brændende brug for til andre uddannelsesformål.

Problemet er, at vi i dag har en kæmpeoverkapacitet. Alle disse 2- og 3-sporede seminarier havde 5, 6, 7 og 8 spor for 10 år siden. Derfor vil man, selv om man gennemfører regeringens forslag uændret, let kunne fordoble læreruddannelseskapaciteten her i landet; så voldsom er overkapaciteten.

Når det gælder børnehave- og fritidspædagoguddannelserne, vil jeg gøre opmærksom på, hvor lille et 2-sporet seminarium er. Det drejer sig om en 3-årig uddannelse, hvor man er i praktik en tredjedel af tiden. Det vil sige, at et 2-sporet seminarium har siger og skriver 4 hold til stede, og til disse 4 hold har man så en rektor, 2½ kontormedhjælp, en pedel og måske også nogen til haven, og så er der alle de faste udgifter, altså en kæmpemæssig infrastruktur, som vi slet ikke får nogen uddannelse ud af. Det er da ikke for meget forlangt, at vi gerne skulle op på enheder, hvor der i hvert fald er 6 eller 8 hold til stede, før vi etablerer en så stor administrativ pyramide og en så stor infrastruktur.

Derfor synes jeg ikke, fru Jytte Andersen har ret i, at der er noget galt i at foretage denne beskudne begrænsning af antallet af adresser. Sandheden er vel, at man kunne foretage en endnu stærkere begrænsning, men nu har jeg altså lagt det op, sådan som det foreligger.

Blandt dem, der er afvist, er de fleste blevet det på socialpædagoguddannelsen, og jeg vil lige minde om, at når man taler om mangelen på pædagoger, drejer det sig altså om, at fru Jytte Andersen åbenbart vil have sparket 15 pct. af de ansatte ud, nemlig dem, der ikke har en uddannelse. Jeg skulle hilse og sige, at nogle af dem er ganske udmærkede, og vi er i gang med

[Undervisnings- og forskningsministeren]

at foretage en vis udskiftning af de ikkeuddannede. Spørgsmålet er bare, hvor hurtigt den udskiftning skal foregå.

Så er der i øvrigt, kan jeg oplyse, et forbløffende antal langtidsarbejdsløse, som står i børneforsorgens arbejdsløshedskasse; så vidt jeg husker, er det 500 eller 600. Det kom frem under forhandlingerne hos arbejdsministeren om de langtidsledige.

Og så er der i øvrigt 10–12 pct. af børnepædagogerne, som er berørt af arbejdsløshed; de fleste er deltidsarbejdsløse. Men det ændrer jo ikke ved, at vi åbenbart har en ledig reserve, som kunne sættes ind, hvis der var realiteter i påstanden om, at vi mangler pædagoger. Derfor synes jeg også, at jeg med sindsro på dette punkt kan opfordre Folketingets partier til at acceptere regeringens forslag.

Jeg vil gerne igen takke for de positive meldinger, der er kommet fra et flertal, og sige, at jeg håber, vi kan omsætte disse positive meldinger i handling meget snart. Alle parter har brug for, at vi nu finder en løsning.

Bente Juncker (CD):

Jeg hørte ikke rigtig ministeren svare på det, jeg sagde om lønsummen. Sagen er jo den, minister, at i sommer fik vi trukket nogle lønsumsbesparelser ned over undervisningsområdet, som virkede helt kaotiske. Nogle steder gik eleverne bare rundt og daskede en ekstra uge, andre steder fandt de ud af, at så skulle nogle fag fjernes osv. Her er det, jeg siger til ministeren, at hvis vi skal medvirke til besparelserne på de 29 mio. kr., er prisen altså, at finansministeren får at vide, at så går det ikke med lønsumsbesparelser, hovsabsbesparelser, til sommer. Jeg synes, at seminarierne klart skal have at vide, at nu får de en taxametermetode, og så ved de, hvad de har. Alle andre indgreb herfra vil vi ikke medvirke til. Skulle regeringen alligevel komme med noget, må vi finde ud af en måde at få det ned i salen på.

Anna-Marie Hansen (S):

Først en kommentar til fru Marianne Jelveds ordførertale. Den viser efter min mening, hvordan De Radikale, der tidligere på uddannelsesområdet har stået for en linie præget af nytænkning og forandring, nu virker ret perspektivløse.

Til fru Bente Juncker vil jeg sige, at jeg godt kunne tænke mig at se listen over de seminarier, Centrum-Demokraterne vil pege på.

Til undervisningsministeren. Det kunne lyde, som om hovedemnet i læreruddannelsen stadig væk var fysik. Jeg mener, at det er vigtigt med lidt flere holdbare helheder.

Min ordførertale – kunne jeg forstå på undervisningsministeren – havde lydt som noget fra en lærebog. Hvis ministeren mener, at der var noget om moderne pædagogik og nytænkning i min ordførertale, glæder det mig, for så har undervisningsministeren for en gangs skyld lyttet til nogle utraditionelle løsninger.

Hvad angår Socialdemokratiets oplæg på seminarieområdet i 1982, vil jeg nøjes med at sige, at tiderne har ændret sig siden 1982, hr. minister. Nye uddannelsesudfordringer trænger sig på. Decentralisering og demokratisering mener vi i Socialdemokratiet hænger nøje sammen.

Når der i disse år og specielt i denne tid tales så meget om økonomi, synes jeg, det er væsentligt, at man undersøger tallene i lovforslaget lidt nærmere. Der er nogle af de forskellige skemaer, som man kan se trænger til en nærmere undersøgelse. Så vidt jeg kan se, er der i dette forslag i forhold til det først skitserede udspil allerede en forskel på en million kroners penge, så måske kan man finde flere millioner dér.

Besparelserne kan helt sikkert hentes langt mere sikkert, ved at der sker en decentralisering i tæt sammenhæng med en demokratisering. Netop ved at gå ud dér, hvor mennesker arbejder med tingene, og spørge dem til råds og få dem til at finde nogle besparelser, tror jeg, vi vil få nogle flere og nogle fornuftigere løsninger end dem, der er lagt op til, fordi tingene her bliver trukket ned over hovedet på folk.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

I de sidste 3 måneder har der været flotte eksempler på, hvordan studerende, lærere og rektorer, bestyrelser og lokalpolitikere har argumenteret for deres eget uddannelsessteds kvaliteter og for bevarelsen af netop deres seminarium. På en måde er det fortvivlende at tænke på, hvor mange gode og konstruktive kræfter der har været brugt til at imødegå ministerielle talberegninger, til at finde endnu et argument frem for sit eget uddannelsessted – for i sidste fase her at føle sig presset til at fremføre argu-

[Hanne Thanning Jacobsen]

menter mod, hvad skal jeg kalde det, naboen. Det må vel være mange årsværk, der er brugt af gode konstruktive kræfter på at gå op imod disse forslag.

Jeg har et par bemærkninger til ministeren. Jeg er selvfølgelig godt klar over, at forstander Hans Henningsen, Askov, har været formand både for det ene regionale udvalg og for Lærereuddannelsesudvalget; men det kan stadig væk ikke afholde mig fra at mene, at ministeren må have haft en mening med at udstikke et kommissorium, som også rummer ordet »struktur«. Derfor fatter jeg fortsat ikke, hvorfor man ikke afventer det samlede udspil, så vi kan se det – som flere andre ordførere også har nævnt det – i en mere langsigtet uddannelsespolitisk ramme.

Ministerens fremfører også det, der står i lovforslaget, at bygningerne på mange seminarier kan bruges til andre uddannelser. Jeg har da også bemærket de ting, der er nævnt om, hvad man kan bruge de forskellige seminariers bygninger til. Jeg vil gerne bede ministeren om at uddybe, om de institutioner, som er nævnt, jeg tænker på DTH i forhold til Jonstrup, jeg tænker på HTX-uddannelse i Sydjylland og på handelsskoler osv., alle er klar til de uddannelser.

Ministerens fik sagt, at vi kan fordoble antallet af pladser i fremtiden. Nu er jeg ikke så god, det ved ministeren godt, til det dér med Hansens den røde regnebog. Jo, jeg er god til den røde bog, men ikke til Hansens den røde regnebog. Jeg har spurgt ministeren for et stykke tid siden om belægningsgrader. Så vidt jeg kan se, må fordobling være noget med 50 og op til 100 pct. Ministeren svarede mig, at hvis planerne gennemføres, som de ligger nu, vil belægningsgraden på lærerseminarierne være 75 og på børnehave- og fritidspædagogseminarierne ca. 80 pct. Jeg vil gerne bede ministeren forklare mig, hvad det nye er, der er kommet frem, siden det giver så meget mere rum.

Så vil jeg slutte med at sige til ministeren, at denne påvisning af, at 2 rektorer, 2 kontorhjælpere og hele den store administrative pyramide, var det, der fik mig til i mit første indlæg at pege på den model, som hedder 1 administrativ enhed, men 2 fysiske enheder. Den synes jeg ministeren skulle tage under overvejelse.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, det har været interessant at lytte til denne førstebehandling i dag. Specielt er det interessant, når man kan konstatere, at regeringen nu må inkassere endnu et nederlag. Den kan ikke komme igennem med det fremsatte forslag efter ordførertalerne her i dag. Det betyder så samtidig, at hele seminarieverdenen kan se frem til en utrolig kaotisk juleperiode; julefreden vil ikke få lov til at sænke sig på dette område. Vi kan da kun alle sammen beklage, at regeringen endnu en gang dokumenterer sin manglende evne til parlamentarisk at forhandle sig frem til at lægge løsninger frem, som kan bæres igennem i det danske Folketing.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Jeg vil gerne sige til fru Helle Degn, at der kommer ikke nogen kaotisk juleperiode. For dette skal klares i dag eller i morgen eller i overmorgen. Vi har talt om dette dels til lokalpressen, dels til seminariefolkene, og de har nu krav på, at de ikke skal sidde og ryste i hele juleperioden. Vi er indstillet på – det er også et svar til den socialdemokratiske ordfører – meget snart at optage forhandlinger med ministeren. Inden det sker, må jeg bede ministeren om at have sit parlamentariske grundlag, nemlig Fremskridtspartiet, på plads; derefter er vi klar til at komme med vores bud.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Det er fru Anna-Marie Hansens sidste indlæg, der kalder mig herop. Der blev sagt noget om, at Det Radikale Venstres indsats på uddannelsesområdet sandelig havde skiftet karakter – det var i hvert fald budskabet – at der ingen perspektiver var i den længere. Derimod anbefalede fru Anna-Marie Hansen, at man i Folketinget – det var måske møntet på ministeren, måske også på Det Radikale Venstre – gik ind for decentralisering og demokratisering og bad institutionerne om selv at finde ud af, hvor besparelserne skulle være.

Det kan man godt gøre. Det er klart. Men jeg har oplevet, når man bruger den slags metoder og specielt på små institutioner, at man så fralægger sig sit ansvar som politiker. Det har jeg lært i visse andre sammenhænge.

[Marianne Jelved]

Der er efter min opfattelse også grænser for, hvor meget man kan spare på forholdsvis små institutioner, uden at man griber ind over for det, vi kan kalde kvaliteten i uddannelserne. Derfor er jeg med til at påtage mig ansvaret for – og det er det politiske ansvar for – at vi udnytter ressourcerne bedst muligt i vore uddannelsesinstitutioner, og det synes jeg vi gør med det fremsatte forslag.

Fru Helle Degn sagde, at endnu en gang lider denne regering nederlag. Den fremsætter et forslag, der ikke kan samle flertal, i stedet for at skabe en forhandlingssituation, hvor man, inden man fremsætter det, har flertallet med sig.

Jeg vil minde om, sådan husker jeg det, at undervisningsministeren sammenkaldte samtlige partiers ordførere på dette område, umiddelbart efter at de regionale udvalg havde svaret ministeren. Ministeren bad om at få tilkendegivelser fra de 8 partier, om man ville medvirke og eventuelt hvordan til at løse dette problem. Jeg mindes, at bortset fra de 3 regeringspartier var der enslydende bemærkninger fra de 5 øvrige, det er altså oppositionspartierne, som gik på, at man havde ikke lyst til at komme med særlig markante udspil på nuværende tidspunkt. Næh, man ville afvente regeringens udspil og forhandle på grundlag af det.

Det synes jeg var trist dengang, men sådan er vilkårene. Hvis man ikke vil være med inden, kan regeringen ikke tvinge nogen, men må fremsætte forslag på eget ansvar, og jeg løber ikke fra det ansvar, men jeg synes ikke, at det er helt rimeligt, at fru Helle Degn udlægger teksten på den måde, som det skete lige før.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg synes, fru Bente Junckers bemærkninger var ret interessante, at det skulle kunne lykkes for regeringen med de ordføremeldinger, der er givet her fra Folketingets talerstol i dag, at få en beslutning truffet i morgen. Det vil jeg da se frem til, og det tror jeg da der er mange i seminarieverdenen der vil se frem til, hvis det virkelig skulle kunne lade sig gøre, at regeringen kan fremlægge sine beslutninger i morgen.

Jeg synes ikke rigtig, at det tegner sådan med de meldinger, der er kommet fra ordførerne fra de forskellige partigrupper. Det ser ikke ud, som om det er en særlig let forhandling, der nu skal indledes og foregå de næste par dage.

Til fru Marianne Jelved vil jeg nøjes med at sige: Det er en uskik at citere fra forhandlinger. Det bør man aldrig gøre, og fru Marianne Jelved bør være den sidste til det. Hun – synes jeg – er så dygtig parlamentarisk, at hun ikke bør betjene sig af den slags metoder. Jeg synes, det er enhver regerings ansvar at fremlægge sine forslag. Hvis den ønsker at indlede forhandlinger med partier om sine forslag, kan den til enhver tid gøre det.

(Kort bemærkning).

Anna-Marie Hansen (S):

Det er til fru Marianne Jelved. Når jeg taler om decentralisering og demokratisering, er det i et andet perspektiv end besparelse. Det behøver ikke at være udgangspunktet. Udvikling, uddannelse og det at få lov at være med og turde satse på de ressourcer, der findes fagligt og pædagogisk på et seminarium, kunne på lidt længere sigt indebære nogle besparelser, som talte mere end de hovsaløsninger, der er lagt op til nu.

Jytte Andersen (S):

Jeg har et par kommentarer til ministerens besvarelse af mine synspunkter før. Ministeren ynder at komme med argumentet, at fru Jytte Andersen og Socialdemokratiet vil, at en hel masse folk, som har arbejdet i institutionerne, men som ikke har uddannelsen, bare skal smides ud. Sådan er situationen jo ikke.

Vi lægger op til en uddannelseskapacitet, hvor vi gradvis med 4 pct. om året skifter de uuddannede medarbejdere ud med nogle, der har en uddannelse. Selv om vi fastholdt 1988-niveauet med en udskiftningsgrad på 4 pct., ville der såmænd i år 2000 stadig væk være en mangel på 4.000 pædagoger. Der er altså ikke tale om, at vi fra det ene år til det andet eller fra den ene måned til den anden skal sætte 6.000 PMF'ere på gaden.

Et andet argument, som undervisningsministeren også ynder at trække frem, er den meget høje ledighed hos pædagogerne. Hvis man tager gennemsnittet i 1987, er der 14 pct. pædagoger, der er berørt af ledighed. Berørt kan være 1 uge, 14 dage eller 1 måned. Der er 11,6 pct., der er delvis ledige. Det er mange, men det hænger meget nøje sammen med kommunernes personalepolitik, som betyder, at mange pædagogiske stillinger bliver – om jeg så må sige udmøn-

[Jytte Andersen]

tet i deltidsstillinger. Det vil vi meget gerne være med til at se på og til at fremme en drøftelse med Kommunernes Landsforening om, at antallet af deltidsstillinger skulle skæres ned, sådan at de pædagogiske stillinger blev fuldtidsstillinger. Det vil vi meget gerne drøfte både med undervisningsministeren og for den sags skyld også med arbejdsministeren, for det kunne i hvert fald være et sted, hvor man kunne finde nogle penge, når det drejer sig om supplerende dagpenge, fordi mange deltidsarbejden- de pædagoger har fået frigørelsesattester.

Men af de fuldtidsansatte pædagoger er der kun 2,4 pct., som er ledige, og det er det, vi normalt plejer at definere som fuld beskæftigelse. Der vil altid være nogle, der er ved at skifte job eller sådan noget, men 2 pct. er efter vores normale terminologi herinde fuld beskæftigelse.

Hvad angår den anden del af problemet, de deltidsansatte på supplerende dagpenge, vil vi meget gerne være med til at se på det, men på den måde, at vi taler om fuldtidsstillinger i stedet for deltidsstillinger. Bagefter kan man så rive dem, der er tilknyttet a-kassesystemet med supplerende dagpenge, i næsen, at de mere eller mindre trækker på nogle kasser, som de ikke er berettiget til. Det synes vi er en urimelig problemstilling, som vi meget hurtigt burde stoppe herinde.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Vi har indtil nu selvfølgelig været meget fikseret på de studerendes og på de enkelte seminariers stilling. Men to bemærkninger vil jeg godt lige komme med, inden ministeren forhåbentlig kommer igen.

Den ene er om det, som fru Jytte Andersen strejfede om de pædagogiske seminarier og arbejdsløshed. Jeg vil godt have ministerens kommentar til lærersiden af det. Kan ministeren bekræfte, at også dér er arbejdsløshedsprocenten på et sådant niveau, at vi, som fru Jytte Andersen udtrykte det, her i huset normalt ville regne det, som om der ikke er arbejdsløse her?

Det andet er, at jeg gerne vil bede ministeren om en uddybende kommentar til, hvad der skal ske med de sammenlagte seminariers bestyrelser. I bemærkningerne til § 2 ser jeg at ministeren synes, at der må påhvile det modtagende seminarium en særlig forpligtelse til at søge medarbejdere ved det nedlagte seminarium genbe-

skæftiget i videst muligt omfang og til at sikre den nedlagte institutions bestyrelse/ledelse en rimelig grad af indflydelse på, hvorledes virksomheden kan videreføres på det nye sted. Jeg har i et svar fået at vide, at ministeren ville vende tilbage til de retlige problemer, der knytter sig til forslaget her i dag, så det ser jeg frem til sker.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Med hensyn til det sidste vil jeg gerne give udvalget en grundig redegørelse. Det er vanskelige juridiske problemer, vi står med her, men jeg kan forsikre, at vi har en løsning. Jeg beder bare om, at jeg ikke skal redegøre for den her.

Jeg vil gerne undskylde over for fru Bente Juncker, at jeg i første omgang ikke fik svaret på spørgsmålet, om vi nu kunne være sikker på, at der ikke kom endnu en hovsabesparelse til sommer. Det tror jeg jeg kan love fru Bente Juncker, for det, der skete sidste sommer, var ikke rart. Det hang jo sammen med regeringskrisen, regeringsdannelsen, og så stod vi pludselig dér. Vi havde en målsætning om, at vi skulle ned på et vist udgiftsniveau, altså holde 1988-niveau i 1989. Vi kunne se, at vi ikke kunne nå det, hvis vi ikke begyndte med det samme. Så blev der sendt dette budskab til hele den statslige sektor om, at der skal spares 2 pct. i 1988, det ville i realiteten sige 4 pct. i efteråret 1988, og derefter yderligere 1 pct. i 1989. Det førte især i undervisningssektoren til forskellig turbulens i sommerferien, hvor ledere måtte komme ind på kontoret igen. Timelærere, der havde fået at vide, de havde fået timer, fik nu at vide, at de alligevel ikke havde fået timer osv. Det skal jeg være den allerførste til at beklage.

Jeg tror nok, at finansministeren, hvis han havde været her, ville have konstateret, at det trods alt lykkedes at få det på plads. Hvor ville vi være henne med finanslovforhandlingerne nu, hvis ikke vi havde fået klaret det tag i sommer? Men det var altså noget, der hang sammen med den bestemte situation, og nogle institutioner løste ikke opgaven særlig godt. Der var nemlig nogle, der gjorde, som fru Bente Juncker har sagt, lod eleverne gå uden undervisning i en uges tid, og uden at der var nogen mening og idé med det, og det var ikke spor godt. Til gengæld var der andre, som fik det kørt ind på fornemste vis.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Når jeg ikke har påtalt de handlinger, der ikke var så hensigtsmæssige, hænger det sammen med den korte tid, der var, og det hænger sammen med, at vilkårene er forskellige fra institution til institution. Jeg kan forsikre, at det er ikke meningen, at det cirkus skal gentages igen til sommer, og i det hele taget skal vi værne om undervisningstiden.

Jeg vil gerne sige, at når det gælder de videregående uddannelser, har jeg så sent som i sidste uge rejst spørgsmålet over for rektorerne, hvorfor der egentlig ikke skal undervises i august på en videregående uddannelse, og det spørgsmål vil jeg ikke bare lade hænge i luften. Der trænges til nogen handling. Hvorfor skal årsfesterne først være en uge ind i september? Hvorfor starter man først på det tidspunkt? Det er ikke noget, Folketinget har bestemt, det er ikke noget, ministeriet har godkendt, det er noget, man selv har besluttet, og det er en dårlig beslutning, så der er mange ting at komme efter, når det gælder spørgsmålet om at få udnyttet året og månederne og ugerne bedre, end vi gør. Jeg håber, det var et tilfredsstillende svar.

Hvad angår de ting, der ligger i finansloven om visse procentvise besparelser, skal det sammenholdes med, at seminariernes udgifter pr. elev har været voldsomt stigende siden 1980. Det hænger sammen med, at holdgennemsnittet på liniehold ligger helt nede på 10 og 12, og 10 og 12 på liniehold er ikke noget, der giver en pædagogisk fordel. Det er noget, der giver en pædagogisk ufordel. Et hold er stærkere, det kan bedre bære noget, hvis der er 15 eller 20. Så sagen er, at vi på længere sigt med fordel kan få linieholdsgennemsnittet op fra 10 eller 12 til 14, 15, 16, 17, 18. Det behøver der overhovedet ikke ske nogen ulykker ved, men det kan vi ikke, hvis der ikke er elever nok til at skabe sådanne holdstørrelser. Det er derfor, vi må have nogle færre seminarier, og så endte vi dér igen.

Så spørger fru Hanne Thanning Jacobsen: Hvordan passer min oplysning om, at man kunne fordoble optaget, med, at der i forslaget står, at vi kun bruger 75 pct. af kapaciteten? Jo, min betragtning var historisk, f.eks. har jeg selv undervist på et seminarium, som havde, så vidt jeg husker, 9 parallelhold eller i hvert fald 8, og som i dag har 3, og det samme gælder en række andre seminarier. Hvis man går op på det holdtal, man havde i begyndelsen af 1970'erne, kunne man fordoble, også selv om man kun havde

det antal seminarier, regeringen lægger op til, men jeg indrømmer, at dengang havde vi også flere, end der strengt taget var plads til, men det gik jo alligevel. I øvrigt bliver der desværre på grund af børnetallet ikke nogen begrundelse for at fordoble optaget på lærerseminarierne, men det kan vi selvfølgelig gøre noget ved.

Jeg synes, vi skal lade dialogen mellem fru Helle Degn og fru Bente Juncker tale for sig selv. Jeg mener, at det klart kan dokumenteres, at fru Helle Degn ikke har ret i, at det ikke er muligt at tale sig frem til en rimelig løsning på dette punkt. Jeg synes, fru Helle Degn skulle komme med i samtalen og ikke stille sig så negativt an, som hun og især hendes medordfører har gjort i dag. Det er jo rigtigt, som fru Marianne Jelved nævnte, at jeg faktisk indbød til et møde. Jeg kan ikke se, at det er ukorrekt at nævne det, når jeg her bliver bebrejdet, at jeg ikke har inddraget partierne. Det må dog være rimeligt, at fru Marianne Jelved nævner, at jeg faktisk inddrog dem, og de sagde til mig: »Frem-sæt dine forslag«.

Så gjorde jeg til overflod det, at jeg også inddrog repræsentanter for lokalsamfundene i regionerne, og det synes jeg de tog meget alvorligt og seriøst, og det synes jeg også der kom noget godt ud af. Det er deres resultat, vi står her med i dag.

Jeg kan forstå, at fru Jytte Andersen ikke vil fyre de praktiske medhjælpere i institutionerne. Hun vil kun skifte dem ud. Jeg håber, de bliver glade for det budskab.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

En enkelt bemærkning til undervisningsministeren kan jeg alligevel ikke undlade. Jeg synes selvfølgelig, at det er interessant, når undervisningsministeren vil invitere til møder, men hvis møderne ikke reelt handler om, at man vil gå i forhandling med bl.a. Socialdemokratiet, synes jeg ikke, man skal give så meget for de møder. Det, jeg må konstatere her, er, at regeringen, specielt Venstre, ligesom i finanslovforhandlingerne stort set er optaget af én ting, og det er også på dette område at føre uddannelsespolitik sammen med Fremskridtspartiet, og det kan vi beklage.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Mine handlinger i fortiden på folkeskoleområdet, gymnasieområdet, seminarieområdet, erhvervsuddannelsesområdet modbeviser, hvad fru Helle Degn sagde. Jeg har hver eneste gang forhandlet ekstraordinært meget med Socialdemokratiet og tilmed på alle de nævnte områder fundet frem til løsninger med Socialdemokratiet. At man så hoppede fra i sidste øjeblik af taktiske grunde, når det gælder gymnasiet, er vi jo i virkeligheden lige kedede af begge to.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

På baggrund af undervisningsministerens bemærkninger vil jeg sige, at det også derfor er med meget stor forbavselse, at Socialdemokratiet noterer sig, at undervisningsministeren ikke lægger op til realitetsforhandlinger på dette område.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Poulsgaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af lovforslag nr. L 101:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Ændring af reglerne om offentligt formidlet pasning af arbejdslediges børn).

Af Jane Oksen (FP) m.fl.
(Fremsat 15/11 88).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Aase Olesen):

Fremskridtspartiet har foreslået, at vi ændrer reglerne om offentligt formidlet pasning af ar-

bejdsløses børn, og det skal stå helt klart fra indledningen af denne diskussion, at jeg må afvise det fremsatte forslag.

Det er, som det er nævnt i bemærkningerne til lovforslaget, et problem, at flere tusinde børn er på venteliste til dagtilbud, og at der samfundsøkonomisk ikke er mulighed for at dække dette behov ved blot at bygge nye institutioner efter det traditionelle mønster. Den analyse af tingene, som forslagsstillerne kommer med, er jeg sådan set enig i. Jeg tror imidlertid ikke, at Fremskridtspartiet har fundet den rigtige løsning på det problem.

Et ophold i et dagtilbud, en vuggestue, en børnehave eller en fritidsordning for børn og unge er ligesom rådgivning og kontanthjælp, hjemmehjælp, hjælpemidler og ophold på plejehjem og andre institutioner en ydelse efter bistandsloven. Det er et grundlæggende princip i bistandsloven, at tildeling af sådanne ydelser sker på baggrund af en ansøgning fra en person og en afgørelse fra det sociale udvalg efter en vurdering af ansøgerens behov for den eller de ydelser, der kan komme på tale. Af den grund er en generel udelukkelse af en bestemt persongruppe fra at kunne udnytte de offentligt formidlede dagtilbud for børn og unge helt udelukket og vil bryde med bistandslovens princip.

Jeg har noteret mig, at der i bemærkningerne til forslaget lægges op til en vis modifikation, f.eks. med hensyn til børn med fysiske eller psykiske handicap. Der er imidlertid efter lovforslagets udformning ikke mulighed for at tage sådanne hensyn, og derfor kan man sige, at der er en vis uoverensstemmelse mellem selve lovforslaget og de tilhørende bemærkninger.

Der lægges i øvrigt også ifølge bemærkningerne op til at regulere forholdene i skolefritidsordningerne, der hører under Undervisningsministeriets område. Dette kan derfor lovteknisk ikke lade sig gøre med det fremsatte lovforslag, der alene retter sig mod bistandslovens bestemmelser.

I bemærkningerne til forslaget er der refereret til, at der i Socialministeriets cirkulære af 22. december 1986 om institutionerne under kommunerne skulle være givet nærmere optagelsesregler. Det er ikke helt korrekt. Der er i det nævnte cirkulære alene tale om vejledning om, hvilke hensyn Socialministeriet finder man skal tage ude i kommunerne.